

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 16. junija 1869.

Gospodarske stvari.

Pazite vinorejci!

Družba kmetijska je od c. kr. poljedelskega ministerstva prejela sledeči dopis:

„Na južnem Francozkem se je na trti prikazala nova huda bolezen.

To bolezen nareja neki žužek (insekt), kateri sesá na koncéh trtnih korenin in tako celo trto zamori, da vsahne. Podoben je ta žužek listni uši ali listni mušici, ktera se v latinskem jeziku imenuje *Phylloxera vastatrix*. Škodljivi ta mrčes so zapazili že tudi na Angleškem.

Čeravno se v našem cesarstvu še nikodar ni slišalo od te nadloge nič, vendar je prav potreba, da naši vinorejci od nje vedó zato, da se brž v začetku bolezní v okom pride, ako bi se po nesreči primerilo, da se tudi v naše kraje zatepe ta mrčes.

Na prošnjo c. kr. geologično-botaniške družbe dunajske se tedaj kmetijska družba opominja, naj razglasi po deželi, kodar vino pridelujejo, da gospodarji pazijo na trto in če kje kakošno posebno bolezen zapazijo, da to brž naznanijo imenovani c. kr. družbi na Dunaj, ktera je na-se vzela preiskovanje one trtne bolezní“.

Pazite tedaj vinorejci! na svoje trte letos, in ako bi — kar Bog ne daj! — zapazili kako posebno prikazen na njej, oglasite jo brž družbi kmetijski v Ljubljano ali pa naravnost c. k. geologično-botanični družbi na Dunaj.

O kmetijski obrtniji.

Spisal Rihard Dolenc.

(Dalje.)

O predivstvu.

1. pismo.

Poglavitni del avstrijskega kmetijstva, ki v nekterih deželah od dne do dne bolj napreduje, je pridelovanje predivonosnih rastlin, namreč lanú in konopelj. Druge poskušane rastline, kakor bombaž in še druge so zdaj še brez pomena.

Skupni pridelek vseh avstrijskih dežel iznaša, kakor zadnji statistični izpis dokazuje, 990.000 centov mikane lanine; ako se po 25 goldinarjev cent računí, iznaša ta pridelek $24\frac{3}{4}$ milijonov gold. Konopnine, tudi mikane, se prideluje 1 milijon in 580.000 centov, po 18 gold. znaša to $28\frac{1}{2}$ milijonov gold. Ako še 2 milijona centov obojnega semena s srednjo ceno po 4 gold. cent uštejemo, dobimo skupen dohodek od 61 milijonov in 190.000 gold.

Prostora potrebujete obe rastlini skupaj 51 štirjaških milj; od teh spada na lan 248.000, na konoplje pa 267.700 oralov.*)

To pa so številke, ki skoro od danes na jutri ne veljajo zavoljo vednega napredovanja v obilnosti kakor tudi dobroti imenovanega pridelka. Dokaz temu je čedalje večé število predilnic v deželah, ki zaslužijo, kar se predivstva tiče, na prvi vrsti imenovane biti. Na Pemske, na primer, šteló se je 1864. leta le 24 predilnic z 189.000 preslicami ali vreteni. Od onega časa se je pa to število pomnožilo na nič manj kakor na 239.000. Na Moravskem je bilo konec 1864. leta 8 predilnic s 34.000 preslicami, tudi to število se je do danes pomnožilo na 44.900. Na Šlezkem imajo 5 predilnic, katerih preslice so se od leta 1864. za 8000 pomnožile. Na kratko rečeno: vsako leto se že obstoječe predilnice razširjujejo, zraven pa čisto nove snujejo, kajti leta 1864. bilo je v vseh omenjenih avstrijskih deželah še 9 čisto novih predilnic v pričetku.

Enako ali pa še bolj napredujejo druge neavstrijske dežele, kakor Angleško, Rusko, Prusko itd. Na najvišji stopinji so v Belgiji in na Irskem.

Kakor veselo pa predivstvo v omenjenih avstrijskih deželah napreduje, tako žalostno v družih zapada, to je v takih deželah, kjer je obdelovanje lanú in konopelj še samo na sebi celó tako, kakor je bilo v starodavnih časih in kjer je tudi izdelovanje prediva še zmirom v rokah kmetovalcev. Vsi ti, akoravno so nekđaj za svojo domačo rabo in tudi za prodaj še zadosti debele preje in platna izdelavali, zdaj ne morejo več shajati zavoljo prevelike konkurencije družih dežel, ktere boljše in cenejše blagó vpeljujejo kakor je domače. V očitni dokaz temu nam služi naša lastna kranjska dežela. Dve leti je komaj, kar sem na lastna ušesa slišal skrbno pivško gospodinjo reči, da ne bode nikdar več platna domá tkati dala, ker jo draže stane kakor če ga kupi v štacuni. Zakaj to? se lahko ugane; kajti kjer koli se dandanes dobrih in lepih vspehov v predivstvu veselijo, povsod so razvideli, da je v dosego tega napredka troje potrebno; prvič, da se oskrbí žlahno seme, — drugič, da se pridelek do zadnjega posebno dobro izdela, — in tretjič se vse dožene tako, da dobro imé dobí, če že ne cela dežela, vsaj posamesni kraji njeni. Na kratko rečeno: celo predivstvo se mora razdeliti na dva dela, tako, da kmetovalec izvrstni lan in konopljo prideluje, — predivo iz lanú in konopelj pa izdelujejo drugi obrtniki. Le najpotrebnejšo debelino za domačo rabo naj si kmetovalec sam preskrbí, a to le tam, kjer se zimski čas bolje porabiti ne dá. To je gotovo koristno. Če nam-

*) Kranjska dežela prideluje 140.000 centov lanine in 8000 centov konopnine; semena blizo do 17.000 centov.